

Unitat 1

L'ORONELLA I EL REI

CONTINGUTS

LÈXICS

Comprendre o/i utilitzar segons dificultat de reproducció:

- Parts exteriors de la casa: porta, finestra, teulada, terrat, balcó, persiana, paret, escala, fumeral o ximenera, reixa, pany, la clau.
- Accions: pujar, baixar, obrir, tancar, eixir, entrar...
- Parts de l'ocell: cap, cua, bec, potes, ales, ull.
- Ocells: lloro, àguila, oronella, canari...
- Accions: xisclar, volar, pondre ous, fer el niu, menjar...
- Mots en negreta del text.

FONOLÒGICS I DE LECTOESCRITURA

- Identificar el so [λ] a final de mot, com en castell.
- Majúscules i minúscules.
- Repàs de l'abecedari.

MORFOLÒGICS I ESTRUCTURES

- Situacionals: davant, darrere; prop, lluny; al costat de, a la vora de...
- 3a pers. del verb haver-hi: *hi ha*.
- Dos / dues.
- Perfet perifràstic: *va fer muntar les tendes, va arribar, no va fer cas...*
- Fa molts anys...

COMPETÈNCIES BÀSIQUES

Els objectius i els continguts d'aquesta unitat didàctica contribueixen a l'assoliment de les competències bàsiques següents:

- **Competència en comunicació lingüística.**

- ✓ Fomentar el gust i l'interès per participar en situacions de comunicació oral.
- ✓ Fomentar l'interès per millorar les produccions lingüístiques.
- ✓ Implicar-se activament en la conversació i adoptar una actitud dialogant.
- ✓ Implicar-se activament en l'escriptura.
- ✓ Respectar la manera d'expressar-se de les persones que parlen altres llengües.
- ✓ Adquirir vocabulari referent al centre d'interès treballat en la unitat.

- **Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.**

- ✓ Utilitzar sistemes convencionals de representació espacial (maquetes, plànols, mapes...) per obtenir o comunicar informació relativa a l'espai físic.
- ✓ Habilitat d'interpretar i expressar amb claredat i precisió, informacions, dades i argumentacions.
- ✓ Utilitzar els conceptes espacials bàsics en situacions reals.
- ✓ Mostrar actituds de respecte cap als altres i cap a un mateix.
- ✓ Realitzar observacions per a desenvolupar la curiositat.
- ✓ Utilitzar la llengua per a poder obtenir i comprendre informació.

- **Competència digital.**

- ✓ Buscar, seleccionar i analitzar la informació a través de diverses fonts d'informació.
- ✓ Utilitzar el llenguatge gràfic per a interpretar la realitat pròxima.

- **Competències socials i cíviques.**

- ✓ Utilitzar la llengua com a destresa per a la convivència i el respecte.
- ✓ Aprendre a comunicar-se amb els altres i comprendre el que estos transmeten.
- ✓ Comprendre la realitat social en què es viu.
- ✓ Aprendre codis de conducta per a distintes situacions.
- ✓ Treballar en equip, aprenent a acceptar altres punts de vista distints del propi.
- ✓ Valorar positivament l'establiment de relacions amistoses i complaents amb altres persones.

- **Consciència i expressions culturals.**

- ✓ Iniciar els alumnes en la comprensió i valoració de textos senzills.
- ✓ Valorar les tradicions del nostre país.
- ✓ Expressar-se i comunicar-se a través de la dramatització.
- ✓ Coordinar els moviments del cos a partir de la dansa i del joc.

- **Competència aprendre a aprendre.**

- ✓ Reflexionar sobre què i com s'ha après.
- ✓ Desenvolupar estratègies d'atenció.
- ✓ Expressar oralment i per escrit l'aprenentatge adquirit.
- ✓ Conèixer la manera de presentar una feina ben acabada.

- **Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.**

- ✓ Desenvolupar el criteri propi.
- ✓ Incorporar habilitats per a interpretar el medi que l'envolta i moure's amb autonomia.
- ✓ Utilitzar el llenguatge com a mitjà de representació del món.
- ✓ Adquirir habilitats per a comunicar els resultats del treball realitzat.

L'ORONELLA I EL REI

“Fa molts anys, quan València encara era dels moros, el rei Jaume I va fer muntar les tendes de campanya en **un lloc pla** i tranquil, **prop** de Borriana, on els seus soldats pogueren descansar. Jaume I feia els preparatius per a conquerir la ciutat de València als moros.

Aquells mateixos dies va arribar per allí una **oronella** jove que buscava on fer niu per pondre els ous i tindre els seus fillets, els oronellets. I just en el pal de la tenda més gran de tot el campament, que era la tenda del rei, va i comença a **fer el niu**. Les altres oronelles li deien una mica espantades:

– No faces el niu en la tenda, que és de roba i qualsevol dia el vent la **tombarà**.

Però ella no va fer cas. I quan el rei va decidir d'anar-se'n **manà** que desmuntaren totes les tendes. L'oronella que ho veu, comença a **xisclar** desesperadament. Tan va xisclar que Jaume I va alçar els ulls i va entendre de seguida què passava. Aleshores, fixeu-vos si tenia bon cor, va dir:

– Alerta! No desapareu esta tenda que l'oronella ha fet el seu niu ací perquè ha confiat en nosaltres. En anar-se'n ella amb els oronellets ja vindrem a desmuntar-la.

Així és com l'oronella va conservar el seu niu i s'hi va poder quedar fins que els seus fillets aprengueren a volar.

Jaume I, que era tot un gran rei, va voler deixar escrita la història de l'oronella en les seues cròniques”.

(Conte basat en *L'oroneta i el rei* de A. Garriga. Veles Vents. Ed. Tres i Quatre. València).

LÀMINA 1 (pàg. 8)

LÀMINA 2 (pàg. 9)

■ Presentació de les làmines (pàgs. 8 i 9)

Objectius

- Facilitar als alumnes la comprensió de l'argument del conte o història que tot seguit escoltaran.
- Verbalitzar el contingut de la làmina creant un precedent i una expectativa suggerent.
- Reproduir oralment determinades frases del conte mitjançant el suport visual.
- Llegir correctament el títol i les bafarades de les làmines per fer-se'n una idea global.

Descripció de l'activitat

(Recomanem que abans de contar el conte o la història que hi ha en cada unitat, es cree en els xiquets la necessitat de comprendre i d'expressar-se en valencià. És per això que no sols el relat ha de ser interessant, sinó que els alumnes han de sentir el desig d'escoltar-lo, de participar-hi. Per tant, cal despertar-los aqueix interès amb alguna activitat vinculada a l'argument del conte. Es tracta de donar-los pistes que "piquen" la seua curiositat, de fer-los jugar a coses relacionades amb les aventures dels protagonistes, etc. Per altra banda també convé facilitar la comprensió de l'argument del conte o història tant com siga possible. La presentació de la làmina pot ajudar-hi).

Així doncs, convindrà centrar aquesta primera activitat en un diàleg basat amb preguntes limitades i amb gestos com ara:

- Mireu, què hi ha dalt de la muntanya, una casa o un castell?
- El castell és dels moros?
- Al peu del castell, hi ha un poble xicotet o una ciutat?
- Este home és, un rei moro o un rei cristià?
- Sí senyor! I sabeu com es diu? Es diu Jaume I.
- A veure, com va armat. Porta una pistola o un escut i una espasa?
- (Fóra recomanable convidar els xiquets i les xiquetes a reproduir mitjançant gestos la vestimenta i el posat del rei).
- El seu vestit és, de tela o de ferro?
- Ara mireu el dibuix número 2. Què fan els soldats del rei Jaume, descansen o munten les tendes?
- El campament és prop o lluny del poble? (Farem servir les mans per introduir els dos situacionals: les dues mans juntes per a indicar prop; les dues mans separades per a indicar lluny).
- Es troba dalt d'una muntanya o en un lloc pla?
- Mireu el dibuix núm. 3, què hi ha al capdamunt de la tenda una oronella o una gallina? (Utilitzant les dues mans unides pels polzes identificarem l'oronella).
- Hi ha més oronelles?
- Què fa el soldat del dibuix número 4, munta la tenda o vol agafar el niu de l'oronella?

- El rei Jaume li diu amb la mà que no ho faci?
- En el següent dibuix, el número 5, ja s'han trencat els ous de l'oronella? (Assenyalarem els ous a la làmina i amb el gest i l'onomatopeia CRAIXX introduïrem el mot trencar).
- Qui és l'home de l'últim dibuix?
- Què hi fa, escriu o camina?
- Pensa en els seus soldats o en l'oronella i els seus fillets?

■ Contar sencer i sense interrupcions, a una velocitat normal, el conte **L'oronella i el rei**.

Objectius

- Escotar amb gust la llegenda *L'oronella i el rei* i gaudir del fet narratiu amb base històrica que forma part del patrimoni cultural del nostre entorn.
- Reconèixer els diversos tons de veu i la varietat de gestos en la narració oral del conte.
- Copsar els elements extralingüístics de la narració que afavoreixen la comprensió de l'argument: entonació, gesticulació, to de veu, ritme, pauses, mirada de qui el conta, etc.
- Col·laborar en la narració aportant opinions i suggerències, i assumint el protagonisme de determinats personatges del relat.

Descripció de l'activitat

(Contar un conte no és llegir-lo. Cal aprendre'l de memòria, si més no, l'argument i aquelles coses essencials, com per exemple els elements repetitius, si és que n'hi ha, les paraules clau, etc. Tampoc no s'ha d'oblidar que quan contem un conte els elements extralingüístics –entonació, gesticulació, to de veu, ritme, pauses, mirada de qui el conta, etc.– són tan importants com les mateixes paraules. En el nostre cas, en què el domini i la comprensió de la llengua pot ser escassa, els factors extralingüístics prenen especial importància.

D'altra banda, els xiquets poden mirar les làmines (pàgs. 8 i 9) i no ens hem de preocupar si no l'entenen del tot, de manera que no hi ha d'haver cap interrupció fins al final. Tampoc el ritme no ha de ser especialment lent).

Adquisició de les competències bàsiques

- Comunicació lingüística.
- Socials i cíviques.
- Consciència i expressions culturals.
- Aprendre a aprendre.
- Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

FITXA A: L'ORONELLA I EL REI (pàg. 10)

FITXA A. L'ORONELLA I EL REI

1 Relaciona les frases amb els dibuixos.

a El rei va fer muntar les tendes en un lloc pla i tranquil prop de Borriana.

b Els fillots de l'oronella van aprendre a volar.

c L'oronella va fer el niu en el pal de la tenda més gran.

d València encara era dels moros i el rei volia conquerir-la.

10 deu

Objectius

- Participar en les converses que s'estableixen tant en la llegenda com en les fitxes de treball.
- Comprendre els elements bàsics del discurs narratiu, com ara l'orde cronològic en la successió d'esdeveniments.
- Posar interès en una bona pronúncia i entonació de paraules i de frases relacionades amb el relat de la unitat.
- Llegir i escriure correctament frases relacionades amb el relat atenent l'ordre de les grafies i la disposició del text sobre la pauta.

Descripció de l'activitat

1 Relaciona les frases amb els dibuixos.

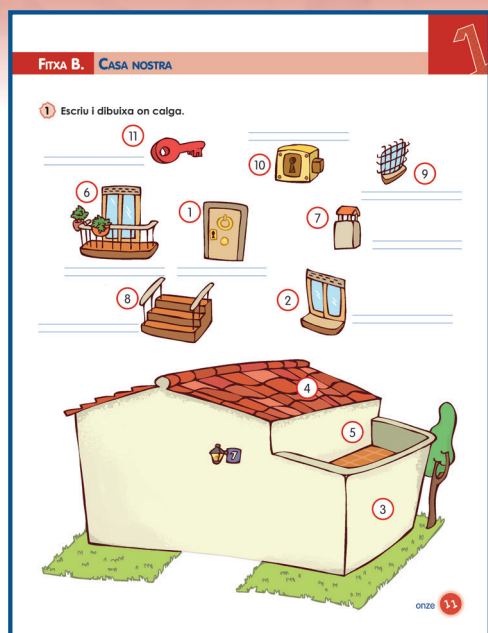
Primer la mestra llegirà les frases i s'assegurarà que els xiquets i les xiquetes les entenen. Després les pot fer llegir en veu alta a alguns xiquets, mirant que la pronúncia i l'entonació siguin les apropiades. (Caldrà anar alerta, però, de no corregir continuament, i no exigir allò que l'alumnat encara no pot fer. Per exemple, pot ocórrer que no facen cap O i cap E obertes. També els costarà molt fer les S sonores. En canvi, no podem permetre que pronuncien una J com en castellà. Tampoc hem de permetre que no pronuncien els finals consonàntics).

Una vegada feta la lectura, els xiquets i les xiquetes hauran de relacionar les frases amb els dibuixos que les representen escrivint dins el quadrat la lletra que acompanya cada frase.

Adquisició de les competències bàsiques

- Comunicació lingüística.
- Digital.
- Socials i cíviques.
- Consciència i expressions culturals.
- Aprendre a aprendre.
- Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

FITXA B: CASA NOSTRA (pàg. 11)

Objectius

- Comprensió dels missatges del professor en la realització de les fitxes de treball (mecanismes del dictat amb números...).
- Comprendre i utilitzar mots del camp lexicosemàntic: les parts de la casa, els situacionals, els números cardinals...
- Utilitzar adequadament l'ús de formes verbals i estructures dels verbs: *on es troba?, hi ha, perquè aprofita cada cosa?, de quin material està fet?...*
- Dramatitzar accions relacionades amb la utilitat de les diferents parts de la casa.
- Posar interès en una bona pronúncia i per una escriptura correcta dels mots del camp lexicosemàntic.

Descripció de les activitats

1

Escriu i dibuixa on calga.

a) Presentació:

(En cadascun dels centres d'interés caldrà sempre fer una relació entre el conte i allò que hem de treballar. Es tracta de motivar els alumnes i d'entrar en el centre d'interés de la manera més atractiva possible). En aquest cas podem dir als xiquets i xiquetes:

"El niu que es va fer l'oronella era sa casa i la dels seus fillets, i el rei i els seus soldats diu que vivien en tendes de campanya. I nosaltres, ¿vivim en tendes normalment? ¿Vivim en nius com l'oronella o vivim en cases? Mireu el dibuix a veure com són i quines coses hi ha normalment a les nostres cases".

Treballarem bàsicament: *porta, finestra; paret; teulada; terrat; balcó; persiana; escala; fumeral o ximenera; reixa, pany; la clau.*

Açò no vol dir que només es treballen aquestes paraules. Senzillament es tracta d'assegurar la comprensió, i en la mesura de les possibilitats, la capacitat d'expressar aquest vocabulari.

En cap cas, aquestes paraules s'han d'utilitzar aïllades, més aïna caldrà utilitzar-les dins un context el més signifi catiu possible. Així doncs, convindrà treballar cada fitxa que presenta un centre d'interés en dues etapes:

Primer es presenta el centre d'interés, fixant-nos en les paraules bàsiques i sobretot si són diferents del castellà. S'ha de procurar que els xiquets comprenguen les paraules oralment i si fos possible que les pronuncien també. Una forma apropiada per a la presentació que habitualment funciona bé és la següent:

- El núm. 1, és una porta o una paret?
- I el núm. 9, és una persiana o una reixa?
- Què és el núm. 2, una paret o una finestra?
- Què és això que hi ha en el núm. 4, un balcó o una teulada?
- El núm. 7, és un fumeral o una porta?

(Caldrà anar alerta que una de les dues alternatives siga fàcil, molt semblant al castellà o millor encara si és igual).

Després es pot continuar:

Al costat de la porta, hi ha una finestra o un fumeral?

Finalment es pot tornar a fer preguntes del tipus següent:

- *Què és això que hi ha al número 1?*
- *I com es diu el que hi ha al número 2?*

En resum, podem dir que primer donem alternatives, una de les quals és molt semblant o igual en castellà. Així els xiquets senten i pronuncien totes les paraules. Després tornem a preguntar oferint una altra vegada dues alternatives, però ara relacionant mots bàsics que ens hem plantejat com a objectius. Els xiquets tornaran a sentir i pronunciar aquestes paraules. Per fi la tercera vegada, plantejem la pregunta sense donar alternatives per tal que siguin els alumnes els qui ens diguen la paraula que demanem i que ells ja havien escoltat un parell de vegades.

- b) Explotació: Cada centre d'interés es pot explotar molt més, és a dir, permet d'altres possibilitats expressives i permet d'aprofundir en l'ús de les paraules bàsiques proposades. Ara es tracta que els xiquets tinguin el major nombre i varietat d'experiències amb els conceptes que els mots transmeten. Es tracta d'utilitzar aquests mots en diferents situacions i formes –plural, femení, temps verbals, etc.– per a comunicar tota mena de situacions, sentiments, informacions...

Podem fer el següent tipus de treball per a l'explotació:

Fer **imitacions**:

- d'una persona que no encerta a posar la clau al pany.
- d'un home vell que puja l'escala amb gaiatet.
- com es toca a la porta que no té timbre.
- com s'obri, s'entra i es tanca la porta.
- com es puja una persiana; com es mira pel balcó, etc.

Classificacions:

- Quines coses són d'obra, quines de fusta, quines de plàstic.
- Quines hi ha a totes les cases del món.
- Quines hi ha a ta casa.

Diàleg:

- *A les cases què hi ha més, portes que donen al carrer o finestres?*
- *Quantes finestres hi ha a ta casa?*
- *Per a què aprofiten les finestres? I les portes? I el fumeral?*
- *Què passa si es perd la clau de casa?*
- *Són iguals les cases de les ciutats i les dels pobles xicotets?*

(Aquest diàleg es pot fer amb preguntes més o menys limitades, o fins i tot obertes, en funció de les possibilitats expressives dels alumnes. A cada classe el docent haurà de trobar el punt just que li vaja millor. Així, doncs, les preguntes que proposem nosaltres són orientatives i potser en més d'una ocasió caldrà adaptar-les a la pròpia realitat.

Aquest procés convindrà seguir-lo en totes les fitxes que treballen algun centre d'interés. Com ja hem dit adés, caldrà insistir en les coses diferents del castellà. Costarà més o menys d'assolir els objectius –comprensió i expressió orals– en funció del nivell previ de domini de la llengua que els alumnes tinguin i de les dificultats fonètiques que cada mot o frase ofereixca. Per tot açò sempre convindrà tenir en compte el cansament dels alumnes: no avançarem massa posant-nos pesats i fent avorrir els xiquets i les xiquetes. D'altra banda no tot ho poden aprendre en un dia ni en un curs. Es tracta que aprenguen i avancen, encara que no aconsegueixen tots i cada un dels objectius ací proposats).

- c) Una vegada presentat i explotat el vocabulari de les diferents parts de la casa, els xiquets dibuixaran en la casa cadascuna de les coses que hi ha enumerades.

El mestre dirà una a una –deixant temps suficient i observant si els xiquets fan bé la tasca– les paraules de les coses que hi ha dibuixades a la fitxa (anirà bé aquest ordre: 8: escala; 1: porta; 10: pany; 6: balcó; 7: fumeral; 9: reixa; 2: finestra; 11. clau).

- d) Per a aprofundir una mica més en el vocabulari treballat caldrà verbalitzar el treball dels xiquets amb preguntes, com ara:
- *Què has dibuixat al costat de la porta?*
  - *I dalt de la teulada?*
  - *Les finestres de la casa que has decorat, tenen reixa?*
  - *De les coses que has dibuixat, quines són d'obra / de fusta / de ferro / de plàstic?*
  - *Etc.*

■ Treballar el conte per fragments, tot explicant aquelles coses que els xiquets no entenguen.

Objectius

- Comprendre els elements bàsics del discurs narratiu, com ara les il·lustracions del conte, com a suport visual que afavoreix la interpretació de l'argument i la realització d'inferències a partir dels coneixements previs.
- Respondre preguntes bàsiques del tipus sí/no de dues alternatives (una de les quals és igual o quasi igual en castellà) i d'afegir una paraula o sintagma curt, que impliquen la comprensió global de l'argument.
- Reproduir oralment frases del conte mitjançant un suport visual.
- Participar en les converses sobre el conte i fer servir adequadament el lèxic i les estructures verbals treballades.
- Gaudir del fet narratiu amb base històrica.

Descripció de l'activitat

(En el cas que resulte aquest procés massa llarg o bé el nivell de comprensió dels alumnes siga molt escàs, no caldrà esgotar totes les possibilitats lèxiques i morfosintàctiques del text. N'hi haurà prou a aconseguir la comprensió de l'argument de la història. En la mesura que serà possible, però, caldrà treballar-lo complet. Mai no haurem de perdre de vista que les coses a explicar i a treballar més específicament són els aspectes diferencials del castellà –fonètics, morfosintàctics, lèxics i semàntics–). En posarem uns exemples:

“Fa molts anys, quan València encara era dels moros / ...” En aquest fragment ens caldrà explicar, possiblement **“fa”** i **“encara”**. Podem fer el següent: Fem eixir un xiquet a la pissarra i li diem que faça un dibuix qualsevol: per exemple un pal. (Evidentment **sempre haurem de parlar en valencià i evitar tota mena de traducció**). Mentre el xiquet fa el dibuix preguntem als altres: *Què fa Joan, dibuixa o canta?* I així repetim les vegades que creiem necessari el **“fa”** perquè els xiquets associen el concepte a la paraula oral, és a dir, a la tira fònica. Després explicarem **“encara”**: *Joan encara dibuixa o ja ha acabat? Ja és hora d'anar al pati o encara és prompte? Encara tinc la mà al cap o ara la tinc a la butxaca?* I així fins que els xiquets hagen entés el significat.

El següent fragment: **“... / el rei Jaume I va fer muntar les tendes de campanya / ...”** Aquí ens trobem amb **“va fer”** i **“Jaume”**. Per explicar **“va fer”** podem preguntar: *Què vas fer ahir, vas vindre a escola o et vas quedar a casa? I la setmana passada que vau fer, vau venir a escola o encara teníeu vacances? I ahir, van fer fútbol en la televisió?* etc.

Pel que fa a **“Jaume”** podem aprofitar per a treballar tots els noms dels alumnes en valencià, a més d'intentar que els xiquets pronuncien **“Jaume”** amb el so adequat, però sense insistir-hi massa. Pot aprofitar-se el fet que hi haja uns quants xiquets que tinguen un nom que comence pel mateix so que Jaume, com per exemple Gemma, Josep, Joaquim, etc.

El següent fragment: **“... / un lloc pla i tranquil prop de Borriana / ...”** Tenim **“lloc”**, **“pla”** i **“prop”** que poden resultar difícils, ja que són prou diferents del castellà. Per a explicar **“prop”** serà suficient fer posar algun xiquet prop de la pissarra, prop del mestre, prop de la paret, etc. Per a **“pla”**, podem fer un dibuix a la pissarra d'un paisatge molt senzill que siga ben pla i al costat una muntanya. Després podem veure si la superfície de la mà és plana, si l'escala de l'escola és plana com el corredor o si la taula del professor és plana, etc. Per a explicar **“lloc”**, podem fer eixir algun xiquet al corredor i preguntar en quin lloc es troba: *I jo sóc a la classe o en un altre lloc? I la pissarra és a la paret o en un altre lloc?*; etc. Pel que fa a Borriana, només caldrà dir que és un poble, com el poble dels xiquets, o com algun que hi haja prop de la seua ciutat i que tots coneixen.

(Tornem a repetir que si es fa massa llarg, no caldrà aturar-se en totes i cadascuna de les paraules, només en aquelles que siguen claus per a la comprensió de l'argument del conte. Com que els grups de classe solen ser molt heterogenis, pot ocórrer que en determinats casos les coses a explicar siguen poques i per tant es puguin esgotar totes les possibilitats, però pot haver-hi grups que no permeten anar tan lluny, i encara, en pot haver-hi de nivells intermedis. Haurà de ser la mestra qui en la seua classe prenga la decisió que millor convinga als seus alumnes).

■ Diàleg amb els alumnes sobre el conte amb preguntes limitades.

Objectius

- Respondre preguntes bàsiques del tipus sí/no de dues alternatives (una de les quals és igual o quasi igual en castellà) i d'afegir una paraula o sintagma curt, que impliquen la comprensió global de l'argument.
- Participar en els diàlegs: intervenció desinhibida en les converses sobre els elements de la llegenda, el seu sentit històric mitjançant respostes a preguntes formulades prèviament o donant opinions anticipades.
- Respectar el torn de paraules en les situacions comunicatives d'intercanvi entre emissor i receptor.
- Reflexionar entorn els sentiments i les emocions (alegria, sorpresa, interrogació...) que transmet el conte.

Descripció de l'activitat

(Si cal no importa tornar a contar el conte sencer. Anirà bé tenir en compte que l'objectiu d'aquest diàleg és doble. Per una banda, assegurar-ne la comprensió total; i per l'altra, avaluar si efectivament tots o quasi tots el xiquets l'han entès).

Així doncs, podem plantejar preguntes com les següents:

- *Fa molts anys, València era dels moros o dels cristians?*
- *El rei Jaume I, va fer muntar les tendes prop de Borriana?*
- *El rei, volia que els seus soldats descansaren?*
- *Per què? Perquè es preparava per conquerir València als moros o perquè volia fer vacances?*
- *Qui va arribar per allà aquells dies, una oronella jove o una àguila?*
- *L'oronella volia fer niu, pondre ous i tindre els seus fills?*
- *On va anar a fer-se el niu, a la tenda del rei o a un campanar?*
- *Què li van dir les altres oronelles?*
- *Quan el rei va decidir d'anar-se'n, què va fer l'oronella, va xisclar o va començar a riure?*
- *Va veure el rei què passava amb l'oronella?*
- *I què ordenà que desapararen la tenda o que la deixaren com estava?*
- *L'oronella es va poder quedar allí? Fins quan?*
- *Jaume I, deixà escrita la història en les seues Cròniques?*

■ Aprendre la cançó: “**L'oronella**”.

Objectius

- Memoritzar la lletra de la cançó i participar activament i de manera desinhibida en les diferents situacions comunicatives que planteja el joc.
- Gaudir amb la memorització i amb la reproducció de la cançó.
- Participar en activitats que afavoreixen la interrelació amb els companys de la classe.

Descripció de l'activitat

Cantar una cançó consisteix a:

- En primer lloc, presentar-la fent-ne una petita introducció de l'argument.
- Caldrà en tot moment que la melodia i la lletra s'acompanyen de gestos i/o mims que en recolzen l'aprenentatge.

Els passos a seguir seran:

- El mestre cantarà la cançó tota sencera.
- El mestre recitarà el primer vers i demanarà als xiquets que el diguen de viva veu. Així successivament amb tots els versos.
- Finalment repetirem aquest procés però acompanyant el recitat de la melodia corresponent.
- Per últim, i com a pas previ i/o posterior podem fer tan sols els gestos a fi de reforçar la lletra apresada.
- A més a més, convé entonar la cançó seguint diferents tons de veu (la tortuga, l'astronauta...), diversos idiomes (amb les diverses vocals: amb la i, amb la e...), etc.

Així doncs, direm als xiquets:

"Açò diu que un escarabat es va fer amic d'una oronella. I com que estava molt avorrit perquè volia volar i no podia, l'oronella li va cantar una cançó que feia així:

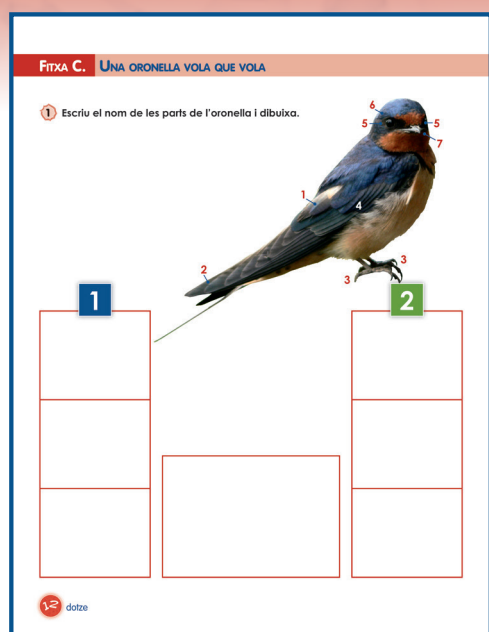
Com que es tracta d'una cançó mimada es poden fer les següents indicacions als alumnes:

- Quan direu "oronella", obriu els braços i feu com si volàreu.
- Quan direu "feia el seu niu", ajuntareu les mans fent un niu.
- Quan direu "dalt d'un campanar", alceu el braç.
- Quan direu "i un escarabat", fareu caminar la mà dreta sobre l'esquerra com si fóra un escarabat.
- Quan direu "mirava", us posareu la mà sobre els ulls com una visera.

Adquisició de les competències bàsiques

- Comunicació lingüística.
- Matemàtica i en ciència i tecnologia.
- Socials i cíviques.
- Consciència i expressions culturals.
- Aprendre a aprendre.
- Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

FITXA C: UNA ORONELLA VOLA QUE VOLA (pàg. 12)

Objectius

- Ampliar i fer servir els mots i les estructures relacionades amb el centre d'interès (les parts d'un ocell, les accions pròpies...).
- Posar interès en expressar-se oralment amb la pronúncia i l'entonació adequades i fent servir correctament mots i estructures del camp lexicosemàntic relacionat amb la unitat.
- Dramatitzar accions relacionades amb els ocells.
- Escriure correctament mots relacionats amb el lèxic de la unitat atenent l'ordre de les grafies i la disposició del text sobre la pauta.

Descripció de les activitats

1 Escriu el nom de les parts de l'oronella i dibuixa.

a) Presentació de la fitxa mitjançant preguntes limitades:

Direm als xiquets: "Ací teniu l'oronella que va fer el niu en el pal més alt de la tenda del rei Jaume. Mireu com és i quines coses té".

Tot seguint les orientacions que hem donat per a la fitxa B es pot treballar bàsicament: *ales, cua, potes, plomes, ulls, cap, bec*.

- El núm. 2, és una ala o una cua?
- Quantes en té, una o dues?
- Les ales i la cua tenen plomes?
- El núm. 7, és una ploma o el bec?
- Per a què serveix per a caminar o per a menjar?
- Quin número tenen les potes?
- El núm. 6, és el cap o la cua de l'oronella?
- Quants ulls té l'oronella?
- ...

b) Explotació:

Una vegada feta la presentació, tal com hem explicat en la fitxa B, podem fer, entre d'altres coses:

Classificacions:

- De quines coses els ocells en tenen dues? De quines només una?
- On tenen plomes i on no en tenen?

Imitacions:

- Com vola un ocell; com menja; com pon un ou; com s'engul el menjar; etc.
- Com canta un canari; com parla un lloro; etc.

Diàleg:

- Quines coses tenen els ocells que també tenim nosaltres?
- Quines tenen que nosaltres no tenim?
- Podem volar nosaltres les persones tal com fan els pardalets?

c) Els xiquets dibuixaran als requadres de la 1a columna les parts del cos de l'oronella, que no es repeteixen. En la columna núm. 2 les parts del cos que l'oronella té repetides.

Direm als xiquets: *“L’oronella és un pardalet i tots els pardalets tenen coses en comú”.*

- *A veure, de quines coses els ocells en tenen una?*
- *Dibuixa-les en la columna núm. 1.*
- *De quines coses els ocells en tenen dues?*
- *Dibuixa-les en la columna núm. 2.*

Per últim, els xiquets dibuixaran, al requadre d’enmig, el niu de l’oronella. Al niu dibuixaran quatre ous trencats.

Adquisició de les competències bàsiques

- Comunicació lingüística.
- Matemàtica i en ciència i tecnologia.
- Digital.
- Socials i cíviques.
- Consciència i expressions culturals.
- Aprendre a aprendre.
- Sentit d’iniciativa i esperit emprenedor.

FITXA D: ON S'HAN AMAGAT? (pàg. 13)

FITXA D. ON S'HAN AMAGAT?

1 Busca i pinta els soldats amagats.

2 Copia les frases.

- Un soldat puja a cavall.
- Un altre baixa l'escala.
- Un altre s'amaga darrere del cavall.

trece 13

Objectius

- Posar interès en expressar-se oralment amb la pronúncia i l'entonació adequades i fent servir correctament mots i estructures del camp lexicosemàntic de la unitat.
- Dramatitzar accions relacionades amb el centre d'interès.
- Escriure correctament frases relacionades amb les accions que realitzen alguns protagonistes del relat històric, atenent l'ordre de les grafies i la disposició del text sobre la pauta.

Descripció de les activitats

1 Busca i pinta els soldats amagats.

a) Presentació:

“Diuen que el rei moro és un bruixot i tot aquell que arriba fins al castell es fa invisible. Açò és el que ha passat als soldats del rei Jaume mentre conquistaven el castell. I, és clar, el rei els busca desesperadament. On deuen ser?”. (Abans de començar la realització d'aquesta fitxa, convé treballar vivencialment els conceptes que s'inclouen, així com els seus contraris. Els mots bàsics seran els següents: davant/darrere; prop/lluny; baixar/pujar; eixir/entrar; muntar/dismuntar... Així per exemple, per treballar davant/darrere; prop/lluny, podem fer posar algun xiquet davant o darrere, etc., d'algun objecte. Després comparar la posició dels objectes de la classe entre si. Les altres accions ja s'han treballat en la fitxa C, però, si cal, hi insistirem.

b) Els xiquets, tot escoltant el que diu el mestre o la mestra, localitzaran els soldats “invisibles” i repassaran la seua silueta.

Les frases que dirà el mestre seran:

- Busqueu el soldat que puja a cavall.
- Ara, el soldat que s'amaga darrere del cavall.
- On és el soldat que baixa l'escala?
- I el que hi ha davant de la porta?
- Repasseu el soldat que hi ha a les terrasses del castell.
- Hi ha cap soldat amagat darrere d'una torre del castell?

El mestre dirà cadascuna de les frases deixant temps suficient i observant si els alumnes fan bé la tasca.

c) Verbalització del treball dels xiquets amb preguntes del tipus:

- El soldat que hi ha davant de la porta és prop o lluny del qui puja a cavall?; – Has vist mai un castell com este?;
- Quants soldats hi ha?; – Quantes finestres té?; – Aquest castell té escales? I murs?; – Etc.

2 Copia les frases.

Llegir les frases i escriure-les correctament sobre la pauta.

Adquisició de les competències bàsiques

- Comunicació lingüística.
- Digital.
- Socials i cíviques.
- Consciència i expressions culturals.
- Aprendre a aprendre.
- Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

FITXA E: ENDEVINA QUÈ ÉS? (pàg. 14)

FITXA E. ENDEVINA QUÈ ÉS?

1 Encercla la paraula correcta.

 la porta l'escala el terrat	 la clau la cua el bec	 la finestra el fumeral la paret
 el balcó la teulada la porta	 les potes les ales el cap	

2 Escolta i escriu el nom.

17 catalze

Objectius

- Comprendre els missatges del professor en la realització de les fitxes de treball (mecanismes del dictat amb números...).
- Conèixer el lèxic referit a: les parts de la casa, les parts d'un ocell.
- Escriure correctament mots relacionats amb el camp lexicosemàntic de la unitat.

Descripció de les activitats

- 1 Encercla la paraula correcta.**
Subratllar la paraula que pertoque. (Recordem que serà preferible que el mestre les llija primer, després que les faça llegir als xiquets i finalment que les subratllen).
- 2 Escolta i escriu el nom.**
Els xiquets escriuran el nom corresponent de cada dibuix tot fixant-se en les paraules del primer apartat.

Adquisició de les competències bàsiques

- Comunicació lingüística.
- Matemàtica i en ciència i tecnologia.
- Digital.
- Socials i cíviques.
- Consciència i expressions culturals.
- Aprendre a aprendre.
- Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

FITXA F: PALMES, PALMETES (pàg. 15)

FITXA F.
PALMES, PALMETES

1 Escriu en calga.

porta	1		
pany	2		
ximenera	3		
escala	4		

2 Llig i relaciona. Escriu més paraules.

cap → •

ternat •

fumeral • •

porta • •

barana • •

bec

castell

finestra

campament

timbre

3 Dictat.

• •

•

• • •

_____ , _____

_____ , _____

_____ , _____

quinto 1.5

Objectius

- Comprendre els missatges del professor en la realització de les fitxes de treball (mecanismes del dictat amb números...).
- Conèixer el lèxic referit a: les parts de la casa, les parts d'un ocell.
- Identificar auditivament i per escrit la síl·laba tònica de mots relacionats amb el centre d'interès i representar-la segons el codi establert.
- Escriure correctament mots relacionats amb el camp lexicosemàntic de la unitat.

Descripció de les activitats

1 **Escriu on calga.**

- Repetir les paraules que diu el mestre fent palmes. Buscar a la classe noms de coses que tinguin una síl·laba, paraules que en tinguin dues i d'altres que en tinguin tres o més.
- Escriure les paraules proposades tenint en compte el nombre de síl·labes. Després tornar-les a escriure en la graella de la dreta, fent coincidir cada quadret amb una síl·laba.

2 Llig i relaciona. Escribe más palabras.

- Llegir les paraules i relacionar-les mitjançant fletxes amb els símbols que les representen. Cal recordar que el punt més gros representa la síl·laba forta o tònica i els punts xicotets les síl·labes àtones.
- Escriure paraules apropiades per a cadascun dels símbols que apareixen en la fitxa. (Anirà bé fer primer l'exercici col·lectivament a la pissarra).

3 Dictat.

Finalment, escriure al dictat, primer col·lectivament a la pissarra i després individualment a la fitxa, les frases: «La barana de l'escala és de fusta» i «A la vora del castell hi ha un campament».

Adquisició de les competències bàsiques

- Comunicació lingüística.
- Socials i cíviques.
- Aprendre a aprendre.
- Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

FITXA G: QUI SÓC JO? (pàg. 16)

FITXA G. QUI SÓC JO?

1 Pinta i escriu.

T, LL, S, A, R, D, J, Q, M

2 Escriu el número on calga.

1 Peça de metall, de fusta, etc. que serveix per a protegir el cos contra l'atac de l'enemic.
2 Aina d'acer llarga acabada en punta que té un puny.
3 Ocell de presa més xicotet que l'àguila.
Peça de metall que protegeix el cap.

3 Completa.

un rei • valent • falcó • casc • botes • espasa
font • escut

Jaume I era tot _____. Era molt _____ i molt _____.
En el dibuix es veu que porta un _____, una _____,
un _____ i unes _____ de pell. Devien
agradar-li els ocells de presa perquè té un _____.

16 setze

Objectius

- Reconéixer les lletres de l'alfabet.
- Reconéixer la relació so i grafia en el sistema de la llengua.
- Identificar i pronunciar correctament el so [ɟ] de **Jaume**.
- Discriminar correctament la varietat tipogràfica d'una mateixa lletra (majúscula, cursiva...) en el teclat d'un ordinador, en revistes, diaris i textos d'ús escolar.
- Escriure correctament el nom dels companys de grup.
- Conèixer l'estructura de les definicions per a explicar el significat d'un mot.
- Llegir i completar fragments descriptius relacionats amb els protagonistes de la llegenda.
- Utilitzar adequadament els recursos propis per a la descripció dels protagonistes del relat, com ara el rei Jaume.

Descripció de les activitats

- 1 Pinta i escriu.**
  - a) Pintar les grafies que pertanyen al nom del rei Jaume.
  - b) Escriure al costat de cada lletra majúscula, la minúscula corresponent, tenint en compte les grafies anteriors.
  - c) Escriure al quadern tres noms propis que comencen per J.
- 2 Escriu el número on calga.**
Llegir les definicions i escriure dins el requadre el número amb el qual apareixen representades en el dibuix.
- 3 Completa.**
Llegir el text i completar-lo amb les paraules proposades.

Adquisició de les competències bàsiques

- Comunicació lingüística.
- Matemàtica i en ciència i tecnologia.
- Digital.
- Socials i cíviques.
- Consciència i expressions culturals.
- Aprendre a aprendre.
- Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

FITXA H: PARAULES I SONS (pàg. 17)

FITXA H.

1 Escolta i escriu.

2 Soluciona aquest encreuat.

desser 17

Objectius

- Discriminar auditivament el so [λ] en paraules com castell i ocell.
- Gaudir amb la resolució de l'encreuat.
- Posar interès per expressar-se oralment amb la pronúncia i l'entona-
ció adequades.
- Escriure mots relacionats amb el lèxic de la unitat avançant en la
precisió del codi escrit.

Descripció de les activitats

1

Escolta i escriu.

Aquest apartat intenta treballar alguns sons diferencials del castellà a més de reforçar l'aprenentatge d'algunes paraules que, també, normalment són molt diferents del castellà. La realització d'aquesta activitat es farà de la manera següent:

a) Primer: el mestre pronunciarà una a una les paraules corresponents als dibuixos tot donant-los a cadascuna un número. Els xiquets hauran d'escriure al seu costat, dins del cercle, el número adequat. Per exemple, el mestre dirà:

- Escriviu un 1 en el dibuixet que és un ocell.
- Escriviu un 2 en l'ou.
- Etc.

(Si els xiquets tenen problemes per a escriure els números –per a entendre'ls– el mestre quan diu “un” l'escriurà a la pissarra, etc.)

Les paraules proposades són les següents:

(1) castell; (2) puja; (3) reixa; (4) ocell; (5) pal; (6) niu; (7) bec; (8) ull; (9) ous.

b) Segon: el mestre farà repetir cadascuna de les paraules i els xiquets hauran d'encerclar el dibuix que correspon-
ga a la paraula que té el so [λ] –el so [λ] és el que té al final la paraula castell–. Així doncs, direm:

“Feu un redolí –i en farem un de mostra a la pissarra– quan la paraula acabe amb el so [λ]”. En aquest cas l'hau-
ran de fer en “(1) castell, (4) ocell i (8) ull”. (Com es pot comprovar totes les paraules són molt diferents de les
respectives en castellà).

c) Per a reforçar el lèxic estudiat en esta fitxa, així com l'escriptura, els alumnes escriuran el nom de cada imatge
sobre la pauta. El mestre escriurà prèviament a la pissarra les paraules treballades. Tindrem en compte que els
xiquets i les xiquetes no se n'isquen de les pautes, la realització correcta del traç...

2

Soluciona aquest encreuat.

a) Presentació:

Direm als xiquets: “Ací teniu l'oronella del conte acompanyada de tres amics. Ells també són pardalets. Vegem
quins són i què fan”.

- El núm. 1 és, un lloro o un canari?
- Què fa, menja pipes o vola?

- On és, en la muntanya o damunt d'un bastonet?
- El pardalet núm. 2, què és?
- Està tancat en una gàbia o vola en llibertat?
- Quina classe d'ocell és el núm. 3?
- Què fa, menja pipes o vola sobre la mar?
- Etc.

(Cal acompanyar aquestes preguntes amb gests al·lusius a les accions que presenten).

b) Explotació:

Imitacions: A més de les accions proposades ací es poden reforçar les treballades en la fitxa C.

Endevinalles: el mestre dirà una a una les endevinalles següents i els xiquets hauran d'endevinar de quin animal es tracta.

“És un pardalet xicotet i de color negre”.

“És la reina de tots els pardalets, i caça d'altres animallets”.

“Menja pipes i és molt xarrador”.

“És xicotet, de color groc o verdós i de vegades viu tancat dins d'una gàbia”.

c) Per últim, els xiquets faran l'encreuat. La mestra escriurà primer a la pissarra el nom de cada pardal: lloro, canari, àguila, oronella.

► **Activitats de reforç i/o d'ampliació**

(Aquestes activitats, si es volen realitzar, caldrà fer-les al marge del llibre de l'alumne. Recomanem, però, en la mesura que a cadascú li siga possible, que les feu, ja que normalment resulten molt actives i per tant divertides per als xiquets. No cal fer-les al final de la unitat. El mestre pot decidir en quin moment li interessa posar-les en pràctica).

■ **Joc: “Vola, vola... l'oronella!”.**

Objectius

- Posar interès en participar-hi i fer-se entendre de bon començament i de manera desinhibida de les regles dels jocs.
- Conèixer i utilitzar les normes per a l'intercanvi de comunicació: escolta atenta, respecte al torn de paraula...
- Participar en activitats que afavoreixen la interrelació amb els companys de la classe.

Descripció de les activitats

Si és possible s'asseuran a terra en semicercle. Triarem un xiquet que portarà el joc (podeu recórrer a la cançó eliminatòria *Colometa Blanca*, vegeu unitat 2) i que se situa assegut al centre. Tots tindran la mà dreta tancada amb l'índex estirat assenyalant cap al director del joc. Aquest alçarà el braç amb el dit tot assenyalant cap amunt i dirà “Vola, vola... l'oronella!”. Si és veritat que aquest animal vola, tots alçaran el braç. El joc continua citant altres animals voladors i no voladors, i cada vegada més de pressa.

Si el mestre ho troba oportú, s'hi poden introduir altres criteris d'identificació i de classificació, com ara: *té... bec; té... plomes; viu... davall terra...*

(Joc popular recollit per J. Bataller Calderón en *Els jocs dels xiquets al País Valencià*).

■ **Dibuix: “Així és ma casa!”.**

Objectius

- Fer servir adequadament en les seues produccions orals i escrites el lèxic corresponent de la unitat.
- Representar gràficament amb trets esquemàtics i precisos la seua casa.

Descripció de l'activitat

Cada xiquet dibuixa en un full la casa on viu –per fora–. Després verbalitzaran els dibuixos –si no tots–, almenys un parell –col·lectivament.

■ “Un dia assenyalat!”

Objectius

- Gaudir amb l'aportació de suggerències en la creació d'un context lúdic i festiu per a celebrar esdeveniments.
- Valorar positivament els costums diferents en la celebració de festes assenyalades, com ara el 9 d'octubre.
- Fruir de la dramatització dels contes participant com actor.
- Valorar la dramatització dels contes com a eines de comunicació, fonts d'informació i d'aprenentatge.
- Comprendre els elements bàsics del discurs narratiu, com ara l'orde cronològic en la intervenció dels personatges.
- Participar en activitats que afavoreixen la interrelació amb els companys de la classe.

Descripció de l'activitat

Relacionar la història de **L'oronella i el rei** amb el 9 d'octubre, dia assenyalat per a tots els valencians. Es poden construir disfresses amb papers de diari per a representar el conte i així celebrar el Nou d'octubre a l'escola.

Adquisició de les competències bàsiques

- Comunicació lingüística.
- Matemàtica i en ciència i tecnologia.
- Digital.
- Socials i cíviques.
- Consciència i expressions culturals.
- Aprendre a aprendre.
- Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.